

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Afghansk-fransk författare prisas för sin senaste roman

Atiq Rahimi kommer till Bokmässan i Göteborg i höst.

Den afghansk-franske författaren och filmaren Atiq Rahimi blir ett av dragplåstren på höstens Bok- & biblioteksmässan i Göteborg. Då utkommer också hans senaste roman *Syngue Sabour*, (ungefär, "Den tålmodiga stenen") på svenska. Den roman som han tilldelades det prestigefyllda franska Goncourtpriset för 2008. Vi har läst den och hans tidigare verk.

Text: Signe Hassler

Signe är frilansjournalist, SAK-medlem och bor i Stockholm.

I november 2008 deltog Signe på SAKs medlemsresa till Afghanistan.

Redan med debutromanen *Earth and Ashes* från år 2000 slog Atiq Rahimi igenom stort, särskilt med den egna filmatiseringen några år senare. Liksom hans övriga berättelser utspelar sig denna i Afghanistan. Det land som han lämnade för 25 år sedan för att som 22-åring bosätta sig i Frankrike.

Att Atiq Rahimi jobbar med film blir uppenbart när man läser något av honom. Bildspråket är rikt och detaljerat. Ridån går upp och vi befinner oss på en landsväg i utkanten av en by el-

ler vid sängkanten hos en man som just vaknat upp. Ljud, smaker och synintryck förmedlas via huvudpersonernas iakttagelser. Det är deras inre monolog som iscensätter det

som har hänt eller ska hända. Karaktärerna bär på en stumhet, en stumhet som kommer av att ha bevittnat eller varit föremål för övergrepp.

I *Earth and Ashes* följer vid den gamle mannen och hans sonson i deras flykt från den nedbrunna byn och de lemlästade kropparna som är rysarnas dåd. Den gamle är på väg att söka upp barnets far som jobbar i en gruva och som den äldre tror, ännu är ovetandes om det som skett i hembyn. Hur ska han kunna berätta? Var ska han göra av sin sorg? Mannen iakttar sitt barnbarn som oskyldigt leker vid den dammiga vägkanten då en vakt säger till honom; "Du vet gamle man, sorg kan bli till vatten och skölja dina ögon, eller den kan slipa din tunga till ett spjut eller så blir den till en bomb som exploderar och förgör dig"

Atiq Rahimi skrev boken delvis som ett svar på den frustration han kände när talibanerna tagit makten i Afghanistan men också delvis över den sorg han erfor när han fick veta att hans bror, som var aktiv i kriget, blivit mördad.

Familjen hade hållit broderns död hemlig för honom i två år i rädsla för att han skulle söka hämnd. Denna deras spontana reaktion, den ständigt närvarande hämndkulturen, fick honom att inse hur förtvivlat läget var för det afghanska folket. Trots att en miljon afghaner dödats under Sovjets ockupation sökte man inte fred – ett blodigt inbördeskrig startade istället.

I *A Thousand Rooms of Dream and Fear* (2002) träder vi direkt in i studenten Farhads inre värld där han ligger på en matta i ett okänt hus, först utan att kunna öppna ögonen eller tala. Sakta återfår han minnet och kommer ihåg misshandeln av soldaterna och hur han lämnats att dö på vägen. Det är 1979 och oroligheterna på universitetet gör att många studenter flyr utomlands. Så ska också Farhads vän göra, därför avskedsfesten på stan. Men nu inser även den religiöst och politiskt ganska ointresserade Farhad att han aldrig kan återvända hem. Under tiden som han plågas över detta

Atiq Rahimis romaner ger läsarna unika insikter i de människors inre liv som vi annars mest läser om som offer i nyhetsflödets krigsrubriker.

iakttar han den unga kvinna som riskerat sitt liv genom att ta hand och sköta honom. Hennes mod och utsatthet samt minnet av mamman och hennes slitsamma liv fyller honom med sympatier och medlidande, liksom för alla afghanska kvinnornas situation. Han vacklar mellan beslutet att stanna och hjälpa dem eller fly till ett liv i säkerhet. Det ständigt närvarande hotet och människornas utsatthet tecknas med ett poetiskt språk, både bildligt och reellt, som böljar fram och skildrar livet i korta intensiva ögonblicksbilder.

Syngue Sabour är den första boken Atiq Rahimi skrivit helt på franska. Hans eget språk kändes för tabubelagt för att han skulle kunna skriva den, har han förklarat i tidningsintervjuer. Den språkliga distansen gav honom en sorts frihet. Och man kan förstå varför, här skildras inte bara en kvinnas inre värld och tankar där mycket handlar om hennes sexualitet, den tangerar också frågor om religionens makt över människor. Fundamentalister skulle nog betrakta den som hädisk. Titeln *Syngue Sabour* går tillbaka på en persisk myt om en svart sten som absorberar oron och ängslan hos den som anförtror sina bekymmer till den. I romanen är denna person en kvinna som tar hand om sin krigsskadade man. Samtidigt som hon vårdar och talar till honom brinner hon av vrede över det liv som blivit hennes lott. Under tiden som hon försöker få honom tillbaka till livet börjar hon berätta sin egen historia kantat av över-

” Du vet gamle man, sorg kan bli till vatten och skölja dina ögon, eller den kan slipa din tunga till ett spjut eller så blir den till en bomb som exploderar och förgör dig

Ur Earth and Ashes

grepp, förakt och maktmissbruk mellan kön och generationer.

Trots ämnets angelägenhet i *Syngue Sabour* är ändå de två förstnämnda att betrakta som de mest läsvärda av Atiq Rahimis tre korta romaner. Kanske är det en identifikationsfråga. Han har helt enkelt haft lättare att leva sig in i de manliga huvudkaraktärernas liv? Den nerv och innerlighet som dessa karaktärer äger saknas något i kvinnans porträtt, som blir mer av en konstruktion. Man får bara hoppas att det svenska förlaget vågar sig på en översättning även av de två första böckerna. Men gemensamt för dem alla är att de ger oss läsare här i Väst unika insikter och kunskap i de människors inre liv som vi annars mest läser om som offer i nyhetsflödets krigsrubriker. •

Atiq Rahimi

Atiq Rahimi är född 1962. Hans pappa var distriktsguvernör och fängslades i samband med statskuppen 1973. Fadern bosatta sig senare i Indien där Atiq bodde med honom under några år. Strax efter Sovjets invasion 1979 återvände Atiq till Kabul där han studerade litteratur och filmkritik. 1984, när läget i landet blev ohållbart, flydde han till Pakistan och sökte asyl på franska ambassaden. Han fortsatte sina studier i Rouen och senare på Sorbonne i Paris. Numera bor han växelvis i Kabul och Paris, arbetar både som filmare och författare. Han är initiativtagare och grundare till *The Writers House* i Kabul.

Årets **Bok- & biblioteksmässa** i Göteborg går av stapeln den **24-27 september**.

Temat är utbildning och just nu söker SAK flera frivilliga som kan tänka sig att hjälpa till i monter.

Du går förstås **gratis** och vi bjuder som vanligt på afghansk frukost. Missa inte detta tillfälle att få träffa prisbelönta författare och talare och samtidigt visa ditt engagemang för SAK och Afghanistan!

Vi ser framemot att höra från dig. Din insats betyder mycket för SAK.

För mer info kontakta Julie Chowdhury: 08-545 818 52 | julie.chowdhury@sak.se